

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:

Egész évre	— — — — —	4	frt
Félévre	— — — — —	2	"
Negyedévre	— — — — —	1	"

A társulat minden rendü tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Keziratokat nem adunk vissz.

A lap szellemi része: illető cikkek a szer-
zők tulajdonát képeznek, az előfizetési pénzek a pénz-
ármóknak; az esetleges reklamációk pedig a
kiadóhivatálnak küldendők.

A románok vallási uniója.

1899 febr. 28 — 1899 febr. 28.

A folyó év február hó 28-án¹⁾ kétszáz éve mult, hogy Lipót császár és király egy diplomában megerősítette a román keleti vallásnak unióját a katolikus egyházzal. E diploma alapokmányává vált az uniónak, melyet Lipót már a fejedelemség megszüntetése után 1692-ben ajánlott az erdélyi románoknak, s melynek létre hozásán már 1697 februárjától kezdve a gyulafehérvári r. k. plebániát adminisztráló Baranyi Gábor Jézustársasági atya, több rendtársával nagy buzgósággal és odaadással munkálkodott.

Az egyesítés műve a hatalmas Kolonics Lipót bíboros érsek pártfogása és védelme s a katolikus státusnak, különösen a nagy befolyású Apor István grófnak közreműködésével kezdődött: Rómában nem tudtak semmit róla, Baranyi megnyerte a román vladikát (püspök) Theophilt. Ez egy 1697-ben Gyulafehérvárt tartott zsinatban papjaival együtt elfogadta az 1439-iki florenci zsinaton az egyesülés végett kitüntetett hitelvi különbségeket (az ismert négy pont), azonban Theophil még 1697 nyarán meghalt s így az unió ügye függőben maradt. Theophil utóda Athanasius, jöllehet az erdélyi protestáns urak, főleg Bethlen Miklós gróf kancellár pártfogása folytán nyerte a vladikaságot, még sem idegenkedett az uniótól.

Mielőtt azonban részletesebben tárgyalnók az unió történetét, szükségesnek tartjuk előlegesen a következők előadását.

Mióta a románok Erdélyben megtelepültek, papjaikkal egyetemben nagyon műveletlenek voltak, minden román — a pap sem volt kivéve — földhöz kötött jobbágy volt; az egykorú feljegyzés szerint²⁾ a vlachok (oláh) a legdurvábbak minden nép között, a bar-

moknál csak valamivel előbbvalók, többnyire lopásból élnek (marha elhajtás), öltönyük szőrös kecskebőrből van, mellük mindig meztelen, asszonyaik és férfiak vegyesen lovon járnak és a törvényeknek nem igen engedelmessékednek. Vallási és erkölcsi tekintetben szintén alacsony fokon állottak; náluk nem volt halálos bűn s papjaik imájának oly hatást tulajdonítottak, melynél fogva az elkárhozott lelkek kiszabadulhatnak a pokolból.³⁾

Ily nép megtérítése tisztán erkölcsi eszközökkel — nagy nehézségbe ütközött, de a császári kegy s a kilátásba helyezett anyagi előnyök nagyot lendítettek az ügyön. A román papokra nézve nem lehetett közömbös az, hogyna egyesülnek, a jobbágyi terhektől megszabadulnak s egyenrangúak lesznek a katolikus papokkal.

A külső szertartások, melyek pedig a legfontosabbak valának, sértetlenül maradtak, az a négy pont pedig — a római pápa főnöksége, a tisztító helynek létezése, a Szent Lélek Istennek az Atyától és Fiútól való származása és a kovászatlan kenyér elégséges volta az Oltárszentséghez — nem okozhatott nagyobb nehézséget. És a román papok és a nép nem is gördített nagyobb akadályokat az unió útjába; annál inkább elleneztek azt a protestáns urak és maga a gubernium is. Egy 18-ik századból való kézirat⁴⁾ hosszasan tárgyalja az unió történetét, s annak okaiul politikaiakat — az erdélyi katolicizmus erősítését s annak túlsulyra való emelését — emleget.

E lapok olvasói előtt nem kell hosszasan fejtegetnem, hogy mi volt régen, és mi még most is a célja a kath. misszionáriusoknak a térítésekkel: az egy igaz vallás terjesztése és a tévely megszüntetése. Erdély ekkor igazán misszióterület volt. Minden na-

3) L. Nilles Symbolae T. V. 116. Errores et abusus graecorum schismaticorum.

4) L. Moldován Ungaria c. folyóiratának 1897. V. és következő füzetét.

1) A diploma február 16-án jött létre, de csak 28-áról van keltezve. L. Nilles Symbolae V. I. 224, 25.

2) L. Reichendorf leírását Fasching Nova Dacia c. művében 191.

gyítás nélkül elmondhatjuk — nem is szólva a Jézus-társasági atyákról, hogy a vallásos Lipótnak s Kolonicsnak is első és legfőbb célja a fentebbi volt; hogy azután Kolonics a Habsburgok politikájának — mondhatjuk — szellemi vezetője e fő célhoz a protestánsok által jelzett politikai célt is képes volt, azt megengedjék. Egyébiránt, ha igaz volt volna is Kolonicsnak ez a célja, úgy sem vált be, mert a románság uniójával csak az egyetemes egyház nyert, de nem erősödött és gyarapodott a kath. magyarság; ismeretes dolog ugyanis az, hogy a románok az unió után sem állottak közelebb a kath. magyarokhoz, mint az előtt.

Véleményünk szerint sokkal komolyabb oka volt a protestánsok részéről való ellenzésnek az az anyagi kár, mely a román papoknak (2000) a jobbágyi terhektől való felmentése által érte a földes urakat.

Most kétszáz év után tagadhatlan tény az, hogy az unió leginkább magának a román népnek használt. A görög keleti egyház messze maradt tőlük különösen szellemi tekintetben.

„Minden tudomány és ismeret — írja Moldován Gerely⁹⁾ — az unió útján került a román néphez. Az irodalom, a nyelv, a történelem s minden tudományág művelése az unió által nyert kezdetet. A gör. kath. egyház férfiai ébresztették fel az egész román világot s ők adták irányt minden téren.“

Politikai tekintetben azonban az uniót rosszul használták fel. Igen, mert a román nemzeti agítátorok az unióban is úgy szerették s szeretik a dynastiát feltüntetni, mint a románság pártfogóját szemben az elnyomó magyarsággal. E miatt származtak a Hóralázadás, a 48—49. véres napok s ez az oka legújabb román nemzeti mozgalmak által termelt memorandumok létrejövésének is. Mindezek sikertelensége nem tudja a hazai románságot kiábrándítani, pedig sokkal jobb volna a történelmi fejlődést elismerve nem a mindinkább gyengülő Bécsben, mint Budapesten szerezni sérelmeik orvoslását

Eröss József.

Az antik és a keresztény kultúra.

(Folytatás.)

Tagadni nem lehet, hogy pogány műveltség is létezett. Chinában már igen korán megiehető terjedt műveltségre akadunk, mely egy rendezett állami intézményben, eelszert gazdálkodási viszonyokban és technikai ügyességben, találmányokban adott magáról jelet. Hasonlóképp Indiában, a perzsáknál és az egyiptomiaknál bizonyos szellemi és közgazdasági műveltség fejlődött ki; a tudományok és művészetek ápol-

tattak, s habár a népnek kevés része volt is azok vívmányainak létrehozásában, mégis valának bizonyos kasztok, melyek a felsőbb kultur-életnek szentelék magukat. A görögök, kivált az athéneiek, nagyon kifejlett kultur-élet által tüntek ki; a görög műveltség, a görög tudomány és művészet az ő korban mintá gyanánt szolgált; a görögök politikai élete meghatározott alkotmány által volt rendezve és szabályozva; a közgazdaság, ipar, kereskedelem virágozott. Szintén igen jelentékeny volt a rómaiak műveltsége is. A rómaiak nyarán első sorban harcias nép valának, de azért ápolták a társadalmi és anyagi műveltség érdekeit is; és midőn hatalmukat kiterjeszték az akkor ismert világ majd minden részére, elvették műveltségüket ezen messze országokba is, melyekben lábukat megveték és civilizáló befolyást gyakoroltak más népekre is.

Ha azonban ezt a kulturát kissé behatóbban szemügyre vesszük, bizony az mindjárt többé-kevésbé pusztá szünetes műveltségnek kerül ki, minden eszményi mag és erkölcsi tartalom nélkül. Sima takaró az, mely egy borzasztó erkölcsi romlottság örvénye felett terjed ki; festett koporsó, mely kívül cifra, belül pedig tele van rohadással és undoksággal. Mint nagymelékű Simoronk oly találón mondá: A görög-római műveltség nem egyéb, mint legyalult barbárság, az ő mindenkit kiszámányoló eszével s az ő mindenki iránt kihalt szívével. Nézzük kissé közelebbről.

Görögország az ideális kultur-állam. Talán Spárta?!

A spártai állam (Lakonia) összes lakossága három csoportra oszlott: döröokra vagy tulajdonképeni spártaiakra, perioikokra és helotákra. Ezek közül csupán a spártaiak bírtak politikai jogokkal, pedig számunk a más két csoporttal szemben elenyészően csekély vala. Mintegy 40.000-en lehettek; a perioikok 150.000-en voltak s a minden politikai és emberi jogtól megfosztott heloták, rabszolgák legalább is 200.000-en. Ime a spártai szabadság!

Lykurgosznak, a spártaiak törvényhozójának az volt a végcélja, hogy az egyént teljesen az állam alá rendelje. Ebből már önként következik, hogy kulturáról ily cél szem előtt tartása s az ezen célt elérni hivatott eszközök mellett szó sem lehet. És csakugyan a spártaiak egész szellemi műveltsége Homéros, Therpander és Tyrtacus verseinek tudásában állott; az összes mesterségeket a rabszolgák, a köznép végzik, kiknek hosszú haját viselőik nem vala megengedve. Kereskedésről náluk szó sem lehet, hiszen az idegen népek s a nemes éreek száműzve valának. Béke idején egyes-egyedül foglalkozásuk vadászatból vagy testgyakorlatból állott, néha meg — inkább az unalom elűzése szempontjából — szónoki vitákba bocsájtkoztak. Tudjuk, hogy az ujjonaszülött gyermekeket, ha az gyenge vagy alakatlan volt, a Taygetosról a mélységbe hajították. S vajjon minő nevelésről lehet ott szó, hol a gyermeket hét éves korában kiszakítják szüleinek karjai közül s fogadott nevelőkre bízzák s állandóan test és harc-gyakorlattal foglalkoztatják?! Nevelés-e az, hol a szellem, a lélek semmi, — a test, a nyers erő minden?! S a történelem tanuskodik arról, hogy a Lykurgosz-féle törvények valóságos vadállatokká s vérengzőkké nevelték a spártaiakat, kiknek a kegyetlensége szinte hihetetlen. Athénben nyolc hónap alatt — béke idején — több embert ítéltek halálra a győztes spártaiak, mint a menyi

5) L. M. G. Románság, kiadja Szabó F. II. k 236 l.

huszonhét év alatti folytonos hadakozásban elvérzett. Azt hiszem, hogy Spárta kultur-állam aligba lehet.

Attérhetünk a thénéire, ennek legszebb korszakára, Periklész korára. Költészet, művészet akkor virágzott a legdúsabban. De a nagy fény mellett szerfelett nagy az árnyék is. Athéne már ekkor a népszónokok és szájhősök állama; a régi, derék nép pedig fecsegő tömeggé vált, mely igazán aljas módon áll bosszút legkiválóbb emberein is, ha szesélye vagy rossz bangulata sugallja.

Az osztracizmus v. i. a cseréppel való szavazás száműzés céljából utálatos képet tár elénk. A szabad főkre eresztett nép a demagog szónokok által felbujtatva legelső férfait, kiknek semmi rosszat sem vehetett szemükre, szárfüzetébe küldi ma, holnap visszahívá, de csupán a célból, hogy nyolc nap letelte után ismét elítélje. A kiváló férfiak iránti vádaskodás általános, a gyűlölet és a legaljasabb pszichológusig fajul s a szinpadra kerül, a dölyfös irigység a nagy embereket rendre buktatja. Kimont megbuktatja Periklész, Periklész meg a nép icéli egy balul kiültött vállalat miatt nagy pénzbírságra. S hát az erkölcsök?! Etekintve attól, hogy maga Periklész is jó — azaz helyesebben — rossz példával járt pogártársai előtt, amit ezt Aspasiával való viszonya igazolja, Periklész Athéné beleegyezésével elikkasztja a Delos-beli kincsért, melyet pedig egész Görögország gyűjtött vala egybe, hogy a barbárok betöréseikor legyen miből költeközniük. S hát a rabszolgaság?! Mint Cantu mondja, borzasztó fekélyként kandikál ki azon pompás köpeny alól, melybe Athéné magát burkolta. 20.000 polgár mellett Athénében 350.000 rabszolga volt; ezt a természetellenes arányt az emberiség iránt való tiszteletből örömet tartanók hibásnak, ha az ellene felhozott indokok legkisebb érvényesül is bírnának. Szabad állam-e az olyan már most, nevezhető-e kultur-államnak, mely csaknem huszszor annyit legyőzött benszűlöttön vagy vásárolt rabszolgán uralkodik zsarnoki és állatias módon?! Bármennyire is magasztalják Periklész korát, de tény, hogy kegyetlenség és fajtabanság homályesítják el Athénét még ebben a legvirágzóbb korban is.

És mit szóljunk a római kulturálról?

Róma s annak ismét Augustusz esaszár alatti fénykoráról beszélek — nem mutatgat fel semmit vallási téren, mint a hitetlenség zavva rendszerét, az irodalom terén eszűmászó, hízegő s a mellett aljasságba merült költöket, a politika terén kegyetlenséget, mely uralkodót és szolgát egyformán jellemez, vad dühösséget, mely a katonában gyáva és nyugtalan szenvedélyt, mely a polgárookban, sürű tudatlanságot, mely a társadalom minden rétegében egyformán nyilvánult. S esoda-e aztán, ha az aljasság, midőn a testi feslettségnek minden cseppjét esordultig kiűrté, a balálban keres menedéket? Csoda-e, ha a stoikus s az epikureus egyaránt öngyilkosság útján szabadul meg az ételtől? Az erkölcsi romlottság annyira haladott a családokban, hogy azoknak leszármazási táblázata a vérfertőzések és mécszárlások szakadatlan láncolata. A serdülő leánykák anyjukkal együtt mennek a színházakba, hol a szereplők a becstelenség és házasságtörés ittasságát ábrázolják. A népet gyönyörködtető látványok nem voltak egyebek, mint minden szeméremérzetből teljesen kivetkőzött aljas képek s a gladiátorok és vadállatok viadalai maig is az emberiség gyalázatát képezik, melyekre undor nélkül nem is gondolhatunk. A

hallatlan fényűzés ételben, italban, ruhában finom kéjelgés-e fajult s az elpuhultság divattá vált annyira, hogy még a napvilágot is utálták, mert ingyen kapták. Tölen rózsáért, anyaron hóért pedtek. Tudjuk, hogy a nőknek s a rabszolgáknak minő volt a sorsuk s a világtörténelem bizonyosság, hogy e szót — felebarát — sohasem ismerték a rómaiak.

Az antik pogány kultura tehát — a mint főbb vonásokban láttuk — oly barbárságba esapott át, mely minden érkö emberben utálatot keit. A római világbirodalom azzal kérdék, hogy eső sorban művel birodalom, azért a többi népeket barbároknak tekinté és mint ilyenekkel bánt el velök, — pedig bensőleg maga is oly barbárságtól volt megposhadva és összekorhasztva, melynél már utálatosabbat és nagyobbat alig lehet képze ni. Mit jelent a szó „capitöium“ a történelem tanúsága szerint, kérdi egy modern történetirő. Felelet: a nemesség, a gazdagok zsarnoki uralmát a nép fölött; hódítási viszketeget; folytonos háborukat; minden ország és nép leigázását, elnyomását, kiszivattyuzását; hadi adók fölemelését; Korinthus és Kárthágo lerombolását; polgárbáborukat; polgárok lemészárlását; hallatlan kegyetlenségeket; száműzöttek nevsorát; megvesztegetést; gladiátorokat, festett clettü röket; elvadult rabszolgákat; legvakabb pogány-ságot; legborzasztóbb erkölcsi romlottságot; mindentéle gyalázatoságot; minden szabadság enyészését; azon elvet; hogy az arany mindennél több; hízegést és undok nyálaskodást; virágzó agyarkodást; Tiberiust, Caligulát, Nerót, Diocletiant; milliók kivégeztését, kik azt merték mondani, hogy Istennek inkább kell engedelmesskedniük, mint az embereknek; katonai zsarnokságot, — és végül — a birodalom bukását. Ez Róma. És valóban, hogy csak néhány részlet emeljük ki: Képzeltető-e már nagyobb barbárság, mint az ellenpárt férfiak ellenkénti száműzéstesi névsorba teny, hogy halomra gyilkoltassanak, mint az a második triumvirátus alatt történt Rómában? Képzeltető-e nagyobb barbárság, mint mikor az egész nép gyönyörködve legelteti szeméit a színhátékokon, hol az emberek — kik talán szerették, becsülték egymást, össze vissza vágják, agyonszürkálják egymást, a többiek mulattatása céljából, a mint ez a gladiátorok játékában — szép játék! — napirenden volt? Képzeltető-e nagyobb barbárság, mint midőn oly embereket, kik semmi rosszat sem tettek, kik csupán az esztelen és erköcstelen pogány istentiszteletben nem akartak részt venni, a vadállatok elé dobják, a nézők mulatságára, a legborzasztóbb és legfurfangosabb kínok közt kivégzik, és pedig nemcsak százanként, nem ezrenként, hanem százezrével és milliójával? Képzeltető-e nagyobb barbárság, mint mikor egész nemzetek porban esúszva alávetik magukat egy szivtelen zsarnok önkényének, és ebbz mébő hízegléssel helyeslik minden dühöngését, míg végül a nyers praetoriának neki is szívébe döfik a vértől párolgó gyilkot? Csoda-e ha az ily népeket, mintán a barbárság által teljesen megromlott kultura elgyöngitete és enerválta volt őket, az erősebb barbárok utóvégre leggyözték, úgy hogy teljesen és diestelenül eltűntek a történelem színteréről?!

(Folyt. köv.)

Tarlózás

a belső szolnoki esperesi kerület történetéből.

Összeszedgetti: *Kovács Gyúrfás.*

IV. Plébániák.

B. Szamosújvár. A multkorí cikkünkben kitérést tette a szamosújvári gr. kath. püspökség ismertetésére — most ugyanezen ismertetést folytatjuk.

Vancea János püspök érsek-metropolitává nevezetvé ki, 1872-ik év szeptember 11-én őt a szamosújvári püspöki széken felváltotta *Pavelu Mihály* mármarosí vikárius, kinek consecratiója 1873. január 26-án történt elődje — most már érsek-metropolita Vancea által. Pavelu püspök egyházmegyéjét hívei szeretete közt tőpásztori bölcseséggel kormányozta az 1879-ik évig, midőn Olteanu János nagyváradí püspök elhalalozván, ennek örökebe lépett. Pavelu utódja lett a szamosújvári püspöki széken:

Szabó János. Született 1836-ban. Püspökké szenteltetett 1879 június 22-én és beiktatott ugyanazon év augusztus 18-án. Püspöki címén kívül következő kitüntéseket bírja: római gróf. Ő szentsége, a pápa házi praelatusa, hitudor, Ferenc József-rend lovagja és belső titkos tanácsos. Nagy terjedelmű egyházmegyéjét mély bölcsesség és apostoli buzgalommal kormányozza, papjai és hívei előtt a kitünő hazafasság utánzatra méltó mintaképe levén.

E püspökségben, mint jelentük is, hat kánonoki stallum van:

Első az archi-preszbiteri, vagyis, a nagypréposti állás. Második a főesperesi, másként lectori stallum. Harmadik, az ecclesiarchai, vagy is az örkanonoki állás. Negyedik, az iskolás kánonoki. Ötödik, a könyvtárnoki, másként kancellári és batodik a praebendatusi stallum.

Ezen püspökség kebelében következő apátságok, praepostások, vagyis archimandriák fordulnak elő:

1. Bikszádról nevezett Szent Péter és Pál apostolokról címzett apátság. — Szatmár vármegyében fekvő Bikszádról közel egy hegyen fekszik a Szent Vazul szerzetrendjének monostora, melyet Camellis József János munkácsi püspök idejében 1700 körül szerveztek. Hajdan külön apát állott élen. Első ezek közül Károlyi Izaiás volt, ki eredetire nézve Trapezuntból való volt. Azt mondják, hogy 1703-ik évben, a vallási mozgalmak áldozata lett.

2. A mikolai Szent Miklósról címzett apátság. Szolnok-Doboka vármegyében fekvő Mikola község egyik hegyoldalán fekszik helye ezen apátságának. Igénytelen kinézésű a monostora. Temploma Nagyboldogasszony tiszteletére van emelve. Ennek főoltárát díszíti a esodatevő Máriának képe.²⁾ A legtávolabb helyekről is tömegesen látogatott kegyhely ez, melyet különösen Mária elszenderülése napján (Obdormitio, Assumptio) szoktak a jámbor bűcsüök felkeresni.

3. A szent Mihály és Gábor főangyalokról nevezett borgospataki apátság. (De Curvinio.) Ez szintén Szolnok-Doboka vármegyében fekszik, közel Horgospatakához. Monostora templomával együtt „Szent kereszt felmagasztaltatása” titulus viseli. Egy régi anyakönyvi adat szerint György Pachomus Fülöp borgospataki-nemes által 1765-ik évben szerveztetett.

1) Másolata a kolozsvári piaristák templomában levő eredeti kegyképnek, mely Mikolából került oda.

4. A boldogságos Szűz Máriáról nevezett Mojszényi apátság a mármarosí Mojszényi falu feletti dombon fekszik a Gyümölcsoltó Boldogasszony tiszteletére emelt ezen monostor. Alapítatása igen régi.

5. A boldogságos Szűz Máriáról nevezett váadi prépostság. Szolnok-Doboka vármegye Váad községében hajdan létezett, az e községről címzett püspökség, melynek jelenleg a préposti címen kívül csak a romok tartják fenn emlékét.²⁾

Fentebbi apátságok és váadi prépostság azonban csak üres címek. Róluk dignitáriusokat nem találunk fel évkönyveinkben. — Ezeket és a püspökségről szóló részleteket a szamosújvári egyházmegyére vonatkozó adatokból vontam össze.³⁾

Most pedig ismét visszatérünk a szerzetes-ház történetek folytatásához.

1857-ben a templomnak restaurálása tovább foly. „Igen esimesan és keményen bebotított; kívül-belül tökéletesen kivakoltatott és újra meszeltetett. S miután — a nagy tűzvész után — két siralmas évек alatt a segrestyében nyomorgottunk (írja a krónikás) csakugyan szeptember 20-án föltisztelendő Keresztes József provinciaális atya által püspöki megbízásból benedikáltatott és az égés után első szent misét, mint aranymisét — bemutatá benne a Mindenhatónak háláldozatul! T. P. György Gábor 50 éves pap, ezen zárda spirituális. Ez idei munkaköltség összesen volt 3657 ezüst forint, mely összegből kiválólag a kőműves kapott 3000 ezüst forintot. Padok még nem valának a templomban, hanem csak cölvekre szegezett deszkák pótolták azok helyét. Azonban a templom jobboldali fala mellé a nemes eszmadia céh, Kozma György céhmaster ügyessége következtében, karácsonra eszmálatott hat darabból álló rendsor színes padot. Szintügy szónok szék is csak ideiglenes készült.” (p. 161.)

„A tűzvész alkalmával összeolvadván a kedves harangok is, jelen évben az összegyűjtött olvadékokat pótoltatván, a boldogságos Szűz szeplőtelen születése tisztelete s emlékére egy-két mázsa nyolc fontos harangot öntetett P. Márton Lajos gvárdián; egy lil fontos harangot pedig öntetett helybeül istenfélő polgar tisztelt Marusan Salamon és neje Karingecz Anna. Azért e harang M. Salamon öntetője után Salamon haragnak is nevezetik. A hamvaiból felélesztett templom homlokzatára ezen chronosticon iratott.

TristibVs e bVstls CeLerl ferVore reVIXI

HIC tibi Mre DeVs gLorla VIVA sonet.

A római számok kiadják = 1857. (p. 162.)

Ezen évből még felmentendő az, hogy miután a várbeli tömlöcek kormánygat megviszálatván célszerűtlenségnek és egészségellenesnek nyilvánítottak: a kazamaták több százados ny szólván ére falai (kivéve a Martinussi — féléker) leromboltattak és helyökbe egy magaslatos nagyszerű — de mégis csak tömléc-épület kezdett emelkedni.” (p. 162.)

(Folyt. köv.)

2) E püspökség emlékére ezévoz az erdélyi székesegyházi káptalan tulajdonát képező egy Ciril-betűs szerkönyv is, mely Anasztázis váadi püspökének mondatik. A millenaris kiállításon látható volt.

3) Dr. Grána Sándor „Istoria Besericei Romanesci unite cu Roma” — és „Shem. Ven. Cl. Dioc. Szamosujvariensis 1894” című művek alapján.

A hét.

Megszületett tehát a váruvart parlamenti béke és pedig Széll szavai szerint, kölcsönös előzékenységgel és elvi áldozatok ára nélkül! Erdekes képet nyújthatott a békekötés után az első parlamenti ülés. Az ellenzéken nyugalom, öröm, derült arcok; a szabadelvűpárt egy kis töredékénél (a Tiszaistáknál) keserű rezignáció, mely levertség, a mely szinte megzavarta az ünnepi bangulatot s vastag és nem talló árnyékot másolt a színes képre. Van joguk a busuláshoz, mert ők sohasem kötötték össze a maguk sorsát a hazáéval, hanem amazt emez fölé helyezték. Most már valóbára el lehet mondani, hogy bukásuk végleges, intrikájuk gyöuge és hatástalan marad. Ambár mi nem bízunk nekik, míg a parlamentben helyet foglalnak. Hiszen a sötétben dolgozó Tisza Pista máris a Széll Kálmán háta mögé került a második ülésen. Mephibistó nem tagadhatja meg önmagát.

A Széll nagyszabású programmbeszédje a lehetőlegjobb benyomást tette az összes pártokra. Dícsérik formája s tartalma, őszintesége miatt egyaránt. Az a nyugodt, üde szónoki pathosz, mely beszédjéből előtört, régóta hiányzott a miniszterelnöki bársonyszékéből. Beszédében a kormányzat összes ágaira kiterjeszkedett s talán épen ez az oka, hogy véleményünk szerint egyik-másik kérdésben reflexiói színtelenek és tartalmatlanok voltak. Széll az 1867. XII. t. c. cikkek igazi hamisítatlan értelméhez sőt *betűjéhez* ragaszkodik, mert szerinte ez a törvény jogaitokat szabályozta s biztosította a nemzet számára a szabadságot, önálló haladást és fejlődést minden téren. És ebben a merev felfogásban van a sarkalatos hiba, abban, hogy Széll nem a törvény szellemét, hanem betűjét veszi politikája alapjául. Amnyi bizonyos, hogy minden kormányzatnak valamelyes alapra kell támaszkodnia. De tudvalevőleg ez az alapok, mint emberi művek korántsem örök érvényűek, korántsem sérthetetlenek és változathatatlanok. A hatvanhetes alap is csak ilyen természetű. Alig hisszük, hogy a haza bölcsének intenciói közé tartozott volna az alap örök érvénye illetve teljes megváltozhatatlansága. Ezzel nem előmozdítva, hanem hátravetve van a fejlődés minden téren. A haladás természete megkívánja, hogy intézményeinket a változó viszonyok, a felmerülő államsükségletek szerint megfelelőleg átalakítsuk, módosítsuk. A vérszerződés, az aranybulla, az 1687. III. t. c., mely II. Károly férfi ágának kihalása esetére a nemzetnek újból biztosítja az önként eldobott szabad királyválasztási jogot — mind alaptörvények voltak és mégis a változó viszonyok szerint mindannyit átalakították. Miért volna tehát épen az 1867. XII. t. c. oly örökérvényű, melyhez minden időközön át betű szerint kelljen ragaszkodni? Emberi törvény, emberi törvény marad mindig s ezeknek megváltoztatását, átalakítását az 1790. XII. t. c. is biztosítja a koronás király és az országyűlés számára. — Ha tehát Széll K. *folymati akarja* — miként mondá — az *egységes magyar állam kiépítését* alkotásokban, intézményekben összes gazdasági, kulturai és politikai fejlődésének erősítésével és biztosításával: akkor nem kellene a *betűhöz való ragaszkodást* kormányzása alapelvéül felállítania. — Csupán csak az ad megnyugvást ezzel szemben, ha mi viszont az ő kijelentését nem vesszük *betű szerinti értelemben*.

Azt mondtuk, hogy egyik másik dologban tett kije-

lentései színtelenek. Ilyennek tartjuk a *kongruáról* és *kath. autonomiáról* elhangzott szavait. Idevonatkozó szavainak az a veleje, hogy a kormány feladatának tartja az állam és egyház jogainak és a megalkotott intézményeknek épségben tartását, a felekezeti békének és az állam és egyház jó viszonyának megóvását. Helyes, szép szavak. Ezt minden kormány így ígerte s a maguk felfogása szerint talán meg is tartották, mert hát a dolog úgy áll, hogy itt mindea attól függ, hogy miképpen fogják fel *külön az egyház s külön az állam* jogait s hogyan állapítják meg kettejük köz a viszonyt.

Az eddigi tapasztalatok ugyanis azt mutatják, hogy az állam a maga szuverenitását kegyetlenül kihasználta az egyházzal szemben. Mindazonáltal remélhetünk legalább annyit, hogy az új rendszerben a Tiszák-Bánffyok nyakassága, jogtiprása nem fog ismétlődni s megadják az Istennek azt, a mi Istené.

Viszont jól esett tapasztalunk, hogy a közigazgatás államosítását, a tisztviselők pragmatikáját Széll újból felírta a zászlóra. A megyék mai autonómiaja ugyanis nem egyéb tisztes emléknél. A közigazgatás mizériái azt mutatják, hogy nem képesek többé az alkotmány védőbástyái lenni. Kár volna tehát csupán az emlék tiszteleteért a haladó idő kezekébe kapaszkodni.

„Törvény, jog és igazság” lesz a Széll politikájának vezéresillaga. És ez a csillag mindjárt feltűnésekor akkora ragyogást fejtett ki, hogy a legerősebb ellenzékét a nemzeti pártot magához esabította. A párt kimondta már a felosztást és a fuziót. Nem volt-e elhamarkodott dolog, nem csak káprázat után haladtak-e, ki tudná azt most megmondani. De hogy a nemzeti párt vezeterei egy kissé siettek, föltétlenül igaz.

Mindazonáltal a béke minden vonalon megkezdí áldásos működését, s a harmóniát csupán az zavarja, hogy a ház elnöke Perezel Dezsó lett.

+

Jézus a templomban.

Titkos csend van Sion szent tornácán.

Elhallt a zaj a nagy ünnep után.

Csak a vének ősz szakála,

Csak a tömjénillat járja.

Szent könyveknek titkait kutatják,

Meg nem értik, újra abba hagyják.

Nem értik meg a tanítók a szót,

Pedig a nép egyre mind zajongóbb:

„A Messiás mikor jön el?”

„Hol születik?” a más tör fel.

Város szerle csak róla beszélnek

S nincs egy szava a sok bölcsnek, vénnek.

Sugnak-bugnak templomban a vénék.
 S a nép közül kiválik egy gyermek.
 Egyet kérdez, kettőt kérdez:
 „A szentkönyvben, mért az, mért ez?”
 S tanítóknak nyitogatja sorra,
 Mi titkot rejt vén szent könyvek sorja . . . .

Szalad Mirjám utcáról, utcára,
 Alig éri, úgy rohan, hű párja.
 Kérdezné, de kít kérdezzen,
 Ha nézik is már megrezen.
 Nem felelte azt a rémes éjtel,
 Mikor Ráchel szeméin köny égett.

„Hová futsz oly kétségbe esetten,
 Mi vérez így szép Mirjám szívedben?”
 „Elvesztettem drága kincsem,
 A Megváltó sehol sincsen;
 Minden ember elkárhozik. Jaj . . . én!” . . . .
 Majd összerogy a templom lépcsőjén. . . . .

* *

Ki-é lehet, ki lehet e gyermek,
 Kít sem papok, sem nép nem ismernek?
 Kít a papok, kít a vénék
 Úgy csodálják, úgy tisztelnek?
 Mindenki ezt kérdi a templomban.
 „Fiam, fiam!” — Mária betoppán.

Oda szalad elébe a gyermek,
 Kít sem papok, sem nép nem ismernek.
 Csak annyit mond: „Édes anyám!”
 S ott tapad az anya ajkán . . . .
 Az ég és föld két legtisztább lelke.
 A fájdalom töre állat verve.

Egymás ajkán esüngő ikerbimbó!
 Egyik kinyílt, a másik csak nyúló.
 „Mért tetted ezt lelkeim lelke?
 Mit szólnék Atyádnak ha . . . te . . . .”
 Rónéz Jézus . . . és elakad nyelve.
 S visszatérnek kicsiny Názáretbe.

Pál A.

Az én szobám.

Az én szobám nem palota,
 Nem is jár ám nagy úr oda.
 Magam vagyok legnagyobb úr benne,
 De hát, Uram, más ki is lehetne! . .

Boldog vagyok nagyon itthon,
 Örömeim itt szakítom.
 S ha szívemet a világ megbántja,
 Megvigasztal muszáj síró lantja.

Nem jár ide léha népség,
 De azért van népe mindég.
 S milyen áldott, Istenadta nép ez!
 Meggyógyítanak szívecm bárhogy vérez.

Gyermek szívek a vendégek,
 Kik előttem pörbe lépnek.

S az örömeim nekem elmeselek,
 S az én szívem megnyílik ő nékik.

Ha ők bántják, s házi nepeim,
 Madaraim közé lépem

S keserveimet elfelejttem náluk,
 Ha felesattog ártatlan lármájok. . .

És ha már mi sem vigasztal
 Enyhítő édes malasztal:

Reád nézek szent kereszt oltára,
 S balszam eső hull szívem bájára.

Pál A.

KÜLÖNFELÉK.

— **Püspök úr ő méltósága** folyó hó 1-én a reggeli gyorsvonattal Székelyudvarhelyre utazott, hogy részt vegyen az ottani róm. kath. gimnázium ifjúságának szentgyakorlatain. — Ő méltósága péntek estve Székely-Udvarhelyről Kolozsvárra érkezett.

— **Szent misszió.** Kolozsvárt az erdélyi egyházmegye legelső hitközségében tolyó hó 4-től kezdődőleg nyolc napi szent misszió tartatik. A szent missziót három pozsonyi jezsuita atya vezeti. A kolozsvári hívek nagy érdeklődéssel és buzgósággal készülnek e misszióhoz. Püspök úr ő méltósága is ez okból utazott Kolozsvárra.

— **Ifjúsági szentgyakorlatok.** Az erdélyi róm. kath. gimnáziumok közül a gyulafehérváriiban, brassóiiban és kolozsváriiban már tartottak nagyobb szentgyakorlatokat, most meg a nagybőjti időben a székelyudvarhelyi, kézdívasárhelyi és marosvásárhelyi gimnáziumokban tartanak. És pedig Székelyudvarhelyt február 28-tól március 3-ig, Kézdívasárhelyt március 5-től 8-ig és Marosvásárhelyt március 24-től 28-ig. A szentgyakorlatokat az első két helyen Andor György dr. herceggprimási levéltáros, az utóbbi helyen pedig P. Komárik István S. J. vezeti.

— **A pápa egészsége.** Özszentsége állapotáról aggodalmat keltő táviratok érkeztek a múlt héten. A szentatya lázas eszében szenvedett, ami tekintettel a pápa magas korára és gyenge testi szervezetére, könnyen veszélyessé válhatott volna. Házi oivosa operációt is végzett rajta, minek következtében a láz megszűnt. Milliók imája száll az égbe, hogy tartsa meg a pápa drága életét. Tartsd meg Isten Szentatyánkat, Krisztusnak helytartóját.

† **Apponyi György gróf.** Apponyi Albert gróftól nagy csapás érte. Édes atya Apponyi György gróf volt kancellár, később országbíró folyó hó 1-én Eberhardon 91 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. Nagy és fontos pályát futott meg. Már 36 éves korában Magyarország alkancellára lett. Részt vett az alkotmány kivívásában, de a Kossuth-féle rohamos irányt nem helyeselte. Az 1849—1860-iki éveket visszavonultságban töltötte. Az oktoberi diploma után, ő bízott meg mint országbíró a magyar törvénykezés újátszervezésével és az 1861. országgyűlés vezetésével. 1862-ben memorándumot dolgozott ki, melyben Ausztriával való paritást és Magyarország részére felelős miniszteriumot követelt.

A kiegyezés után visszavonult a közügyektől és csak ritkán vett részt a főrendiház tárgyalásaiban. Konzervatív, vallásos főúr volt. Nyugodjék békességben!

— **Tanítói kinevezés.** Bajkó Máté szentháromsági tanító véglegesítettett.

— **Megterés.** Kézdí-vásárhelyi születésű, most Csik-Sz.-Mártonon lakó Szabó Aron folyó év február 23-án az ev. ref. felekezeti hitére a kath. egyház kebelébe visszatért. Az átvételt Buzás Mihály t. kanoak, fésperes, peblános végezte lelkes beszéd kíséretében.

— **Rómában 21 évvel ezelőtt.** 1878. febr. 19-ikén Peccibiboros nevére adá át konklavistájának egy nápolyi ügyvéd egy levelet, a melyben az megjósolja, hogy Pecciből pápa lesz. „Nézzé csak, mi mindent nem gondolnak az emberek“ mondja tréfálkozva a biboros, de a következő második „scutium“ után már nem tudott tréfálkozni. Komolyan járt fel és alá. Ma 35 szavazott ő reá; ha holnap nem száll le a szavazatok száma, ő a pápa. Titkára szavai szerint egész éjjel nem tudott aludni; a lelki felháborodáshoz még hozzájött a munkások lármája, kik éjjel nappal dolgoztak a pápai lakosztályok rendbehozásán, ezenkívül Pecci biboros szomszédja oly hangosan hortyogott, hogy a biborosnak el kellett hagynia szobáját és az előszobában közönséges takaróra a földre feküdt. Megjött a nagy nap, febr. 20-ika. Bonnechose, Rouen érseke a reggel meglátogatta Peccit: „Nem tűröm ez állapotot“ — mondá ez — „okvetlen kell beszélnem a biborosi tesület előtt. Félek, hogy nagy hibát követnek el. Tudósnak, okosnak tartanak engem, de nem vagyok az. Azt gondolják, hogy mindazon tulajdonságok megvannak bennem melyeket egy pápától követelnek, és semmim sincs. Igen, ez elakarom mondani.“ — Bonnechose erre azt feleli: „A mi az ön tudományát illeti, nem önnek kell a fölött itélnie; a tulajdonságokat pedig Isten látja, tagyja csak őt működni!“ Ezután sápadtan lépetta „Sixtina“-ba Pecci biboros; a szomszédja Bordeaux érseke, Donnes biboros volt, ki hazatérve ezt mondá el templomában híveinek: „Mikor Pecci biboros neve nagy szótöbbséggel kikerült az urából, egész valójában megrendült. Saját szememmel láttam, mint pergették végig arcán a könnyeseppek; keze lebanyatlott, tolla kiesett kezéből. Mialatt visszaadtam neki, odasugtam neki: Bátorság, nem az ön ügyéről. hanem az egész Egyház, a világ jólétéről van szó . . .“ Kevéssel ezután Caterin biboros Sz. Péter loggiájáról kikiáltá az új birt: Habemus Papam . . .! Van pápánk; megszólaltak reá Sz. Péter harangjai és nyomban Róma összes templomának harangjai zúgva jelezték az örvendés eseményt. Március 3-ikán volt az ünnepeles megkoronázata az új pápának. A szertartást előbb Sz. Péter loggiáján akarták megtartani, de a „nagy“ Crispi azt üzenté a Vatikánba, hogy a readról jótállani nem tud. A Sixtina-kápolnában tették hát XIII. Leó fejére a koronát. Este a megszámlálhatatlan kivilágított ablak megmutatá, hogy sokkal erősebb még a jó katolikusok száma, mint ezt hitké volna. Az óriási zűrzavarra pedig, melyet ellentűntetésből a liberálisok rendeztek, Crispi kormánya hallgatással felelt; szó nélkül tűrte, hogyan zuzzák be a kivilágított ablakokat, gyalázzák a papokat, a vallást, sőt még annak a személyét, is, kinek Crispi kormánya adta meg a biztosító törvényeket. — Ez volt XIII. Leó uralkodásának kezdete és a hosszú 21 év a kezdet folytatása volt. XIII. Leó pedig türelemmel viselte Krisztus keresztjét!

— **Testtartás az Úrfelmutatás alatt.** Manap már majdnem általános szokássá lett, hogy a sz. misén jelenlévő hívek az Úrfelmutatás alatt fejüket mélyen lehajtják, sőt arcukat kezükbe temetik. A „Monika“ azonban teljes joggal utal arra a körülményre, hogy a pap a legméltóságosabb szentséget épen azért mutatja föl, hogy a nép lássa. Az elevatio (felmutatás) azért illesztetett a liturgiába, hogy a nép a sz. ostyára nézzen és csak azután, a pappal együtt, hajoljon meg imáadásra annak jeléül, hogy hiszi Krisztus Urunknak valóságos jelenlétét az Oltár.szentségben. E szertartásnak valamennyi képes ábrázolása és leírása azt bizonyítja, hogy katolikus elődeink a szent színek felmutatásakor így cselekedtek, és tömérdek más irat is van, melyek ugyanerről tanuskodnak.

— **A rettenetes II.** A magyar nyelv tagadhatatlanul olyan nyelv, amely még javában forrong. És nagyon sok baja van. A sok közül egyiket felolvasása tárgyául választotta legutóbb Zentán dr. Hajdu Dezső. A szellemes felolvasás egy kis képzővel foglalkozott, a lível, amely a magyar föld lakóját egész életén át véges-végig kíséri. Mindjárt, a hogy a kis magyar megszületik, szájába dugnak egy *cudlit*, elébe kötnek egy *bartedlit*. Később vígan *duclizik*, majd amikor megszabadul a *perltivel* összebundlított *fáslítól*, kap *hemedlit*, *hozedlit*, *rékltit*, *strimflit*, a nyakára *maslít* aztán fölcifrázzák *smizli*-kkel, *singli*-kkel, *franzli*-kkel és *bindli*-kkel. Fontos szerepet játszik az életében a *griftli*, a *kráglit*, a *fuszekli*, a *kamásli*, a *kravátlit*, a *srupli* és összekeverül sok esinos *mándl*-s és *lájblis* paraszttal és sok esinos *mádl*-val, akik *pukedli*-t csinálnak előtte. Budapesteu *gigerli* lesz belőle; *rajtpájestlival* jár, utána *mopszli*, vagy *dakszli* szaladgál s különböző *firtli* és *gimptli* cimborákkal átbumlizza az éjszakát s annyit *stikli*-t és *rumli*-t csinál, hogy az *onkli*-ja alig győzi a sok adósság kifize esését. *Monokli*-t visel *bicikli*-n a *tingli-tangliba* karikáik, a hol *veikli* mellett *jódliznak* s ez néhány *trotlinak* tetszik. Van ott *spicli* is, de azért a kártyaszobában vígan folyik a *ferbli*. Szerényebb emberek *dándl*-t játszanak, szorgalmasan írják a *strichlket* és *bummedlket*, némelyek *kéglivel* és *piramidlivel* mulatnak egy-egy *halbájálli*, vagy *stampedli* mellett. A felolvasó még egy két hasábon át burogon nyomozta a *lívégi* rettenetes szóképzeményeket, a melyek mindennap használatosak. Nem feledkezik a *pracliról*, a *vimmledliről* sem és sorra következnek a nagy sokaságban a *berzli*, a *pinkli*, a *pureli*, *pucli*, *rapli*, *rozetli*, *krigli*, *virslit*, *hanzli*, *hálnzi*, *brokkedli*, *karmnádlit*, *prezli* *nudli*, *snicli*, *sereli*, *talkedli*, *zerstli*, *pusedli*, *stangli*, *ribizli* *becsedli*, *stanceli*, *prominceli*, *krizskindli*, *glázi*, *flaszli*, *stempli* *pappendekli*, *pepszli*, *ceppedli*, *smirgli*, *kontortáblit*, *tégli* *kapszli*, *strumpándli*. És úgy tovább és így tovább. (B. N.)

I R O D A L O M.

* **Előfizetési felhívás.** „S z ü l ö f ö l d ő m“ cím mel verskötetet adok ki, mely felerészben szépirodalmi lapokban már közölt, felerészben pedig még asztalom fiókjában heverő költeményeimet foglalja magában. A könyv Horváth Andor festőművész rajzaival díszítve jelenik meg: előfizetési ára 50 kr., diszkötésben 1 frt. Bolti ára fűtve 70 kr., diszkötésben 1 frt 20 kr. lesz. Mivel szeretném, hogy a kö-

tet husvétra teljesen készen legyen, annál fogva kérem a szives előfizetőket, hogy az előfizetési árakat szíveskedjenek beküldeni lakásomra (IV. kerület, Hajós-utca 11. szám I. emelet 17.) Budapest, 1899. február 27-én. Tisztelettel Genesly István.

* Megjelent. **Jézus Szentséges Szívének litániája.** Nem különben hódoló, megkövető és felajánló imádságok Jézus Szentséges Szívéhez. Budapest, 1899. Kiadja a Szent-István Társulat. A Jézus Szentséges Szívéről szóló litánia az apostoli Szentszék engedelméből újabban hazánk több egyházmegyéjében nyilvános áhitatgyakorlatok alkalmával is használható, igen üdvös dolgot cselekedtet tehát a Szent István-Társulat, midőn annak szövegét a hozzávaló imákkal együtt szép magyar nyelven egy kedvesen kiállított füzetkésben kiadta. Kívánatos volna, hogy ez a fordítás, melyet a esztergomi egyházi főhatóság hagyott jóvá, egyöntetűen az egész országban elfogadtatnék, a mit a szöveg tiszta magyarságán kívül a díszes címképpel ellátott füzetke rendkívül olcsó ára is ajánlatossá tesz. Egy füzet ára 3 kr. Tömeges megrendelésnél, 50 példányon fölül, 40% árleengedés. — Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában: Budapest, VIII. Szentkirályi utca 28 szám.

* **Sz. József tisztelőihez.** Március hava alkalmából figyelmükbe ajánljuk a jámbor híveknek a „Márciusi Ibolyák, imák és elmélkedések a Sz. József tiszteletére“ című imakönyvet, melyet Mészleány Gyula püspök úr ő méltósága kivánságára dr. Szentgyörgyi Jordán Károly, pápa ő szent-sége t. káplánja, szaniszlói plébános, több jeles szerző nyomán állított egybe. — Vegyék igénybe mindazok, akik Sz. Józsefet különösen tisztelik vagy tisztelni óhajják. Vegyék igénybe, akiknek szükségük van Sz. József oltalmára s biznak az ő hathatós pártfogásában. Vegyék igénybe, akik bűn és térdalomba merültek, vagy testi-lelki betegségeikben gyógyulást keresnek. Vegyék igénybe, akik irgalomra akarják bérni az Urat önmaguk, családjuk, szegény hazánk iránt; akik epedve óhajják az egyház békéjét, diadalát. Az imakönyv ára aranyozott keressettel ellátott csinos vászonkötésben 1 frt. (Sac. e. a. 3. sz.) Megrendelhető szerzőnél Szaniszlón. (Szatmár m.)

* **Szaicz Leó a katolikus újságírás magyar úttörője.** Irodalmi történeti tanulmány. Irta Leskó József. Szaicz Leó eddig kiderített munkáinak jegyzékével. Budapest, 1898. 8-rét, 99 lap. Szerző önnálló kutatások alapján készítette tanulmányát és eme érdemes egyházi írónknak, a toll avatott mesterének a helyét egészen jól jelöli meg irodalom történetünkben. Eddig írónk legnagyobb részben csak úgy odavetőleg szóltak Szaiczról, ha el is ismerték derekas írói tehetségét. Ebből az értekezésből láthatjuk, hogy Szaicz a mily bü szolgája volt egyházának, ép oly hű fia volt hazájának is. Nyakas, igaz magyar és hű katolikus aki hazája jussából és egyháza igazából nem engedett semmiféle erőszaknak. E mellett olyan tudományal és jeles írói tulajdonokkal rendelkezett, a melyeket még ellenfelei is kénytelenek voltak elismerni. Mindezeket a szerző élénk ma-

gyaros és élvezetes előadásában, számos példával igazolva mutatja be s egyuttal világos képet rajzolja meg azon korbeli irodalmi viszonyainknak és társadalmi állapotainknak is. A csinosan kiállított füzet ára 80 kr. Megjelent a Sz.-István-Társulat tudományos és irodalmi Osztályának kiadásában. Kapható a Szent-István Társulat könyvkiadóhivatalában: Budapest, VIII. kerület, Szentkirályi utca 28 szám.

* **Szíves tudomásul!** Földrajzom V. k. most kerül ki a sajtóból. E kötet Magyarország leírását is bozza új, genetikai alapon. A kik tehát könyvem iránt érdeklődnek (etiam erga sacra) szíveskedjenek Szabó Ferenc nagybecskereki (Torontál m.) apátplébános urnál megtenni megrendelésüket, hogy a kiadó ur a nyomandó példányok számáról tájékozódhassék. Dr. Czirbusz Géza.

* **Népiratkák.** A Szent-István-Társulat népiratkái között újabban hét füzet látott napvilágot. A 146. számú füzetke címe: A kártya. Irta: Kontor Elek. Ügyesen, élénk tolla megírt elbeszélés, mely a kargyázás szenvedélyének romboló hatását rajzolja. Ára 3 krajczár. — 147. szám: „Kormos Péter gyónása“ vagy: „meg lehet ismerni az igazságot.“ Irta Surányi Leó. Szerző világos, szépen népies nyelven azt beszéli el, hogy miképen térítette egy fiatal konvertita orvos egyszerű földműves édes atyját a katolikus hitre. Ára 6 krajczár. 148. szám: „Filloxera a magyar nép élet-szölgőjében.“ Versekben megírta Horváth Károly, aki a pálinka ivást ostromozza s őva inti e méregtől a magyar népet. Ára 3 krajczár. A 149. számú füzet „Paduai Szent Antal életéről“ beszéli el a magyar nép számára. Irta Bohner M. András. Most a mikor a paduai esodatevő szent tisztelete oly örvedetesen terjed hazánkban, talán nem is szükséges e füzetre külön felhívni a figyelmet. 150. szám: „Örzsé néni meséje“, vagy: „Ne engedj az ördögnek.“ Erdekes és tanulságos elbeszélés. Irta Bognár Ádám. Ára 4 krajczár. 151. szám: Balga János szomorú nőtája, vagy: „Ne higj a lázítónak! Irta Károly Ignác. E füzet méltóan sorakozik a Szent-István-Társulat kiadásában már előbb megjelent a szocializmus kárhóztató füzetekhez. Ára 5 krajczár. 152. szám. „Gerendás Mihály kalandja az arany országban. Irta Hidvéghy Árpád. Jözüen, kedvesen folyó ismeretterjesztő elbeszélés, mely Gerendás Mihály gazda selmecbányai kalandjait mondja el s látogatását az aranybányában. Ára 8 krajczár. Minden füzet egy-egy sikerült címképpel van ellátva. E kis néhány krajczáros füzetek értéke nem kicsinylendő, amennyiben hivatva vannak arra, hogy az alsóbb néposztály kezéből a jóval drágább és rémes, sokszor erkőstelen történeteket tartalmazó ponyvatermékeket kiszorítsák. Megrendelhetők a Szent-István Társulat könyvkiadóhivatalában: Budapest VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.

Szerkesztői pösta.

„A esik-somlyói gymnasium áthelyzése,“ „Művészi oktatás“ „Kereszt“ „Cantus gregorianus“ jöni fognak.
Romanus Róma. Köszönettel vettük. Üdvözet!

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat Felelős szerkesztő: **Körödy Péter dr.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamál Ágoston.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.